

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Сучасний етап розвитку суспільства вимагає посиленої уваги до соціально відповідального інвестування як цілеспрямованого вкладення ресурсів в розвиток соціально відповідальної сфери з метою отримання корисного суспільного ефекту в майбутньому.

З кожним роком обсяг соціально відповідальних інвестицій швидко зростає, що свідчить про серйозну актуалізацію соціальної відповідальності бізнесу. Підприємці розуміють, що вимоги до соціально відповідального інвестування є не просто черговою забаганкою інвесторів, а й викликом часу, оскільки саме їх діяльність змінила суспільство і навколишнє середовище на таке, яким воно є сьогодні. І якщо не змінити ідеї розвитку бізнесу в цілому, то в недалекому майбутньому на нас чекають не лише природні катастрофи, а й вибух соціального характеру.

Характеризуючи риси вітчизняного соціально відповідального інвестування, слід звернути увагу на те, що воно перебуває на етапі запровадження, оскільки є доволі новим напрямом інвестування, до якого суспільство та бізнес-структури України не пристосовані. Цьому сприяє безпосередньо задовільний стан економічного розвитку, політична нестабільність, високий рівень корупції, обмеженість доступу до фінансування. Результатом цих проблем є інвестиційна неактивність і тяжкі умови для ведення не тільки соціально відповідального бізнесу, а й самого бізнесу, що в свою чергу зменшує можливості здійснення соціально відповідального інвестування. Тому поява та подальший його розвиток в українському бізнес-середовищі, більш за все, буде обумовлений прагненням відповідальних учасників вирішити ряд існуючих економічних, екологічних, етичних, соціальних та інших існуючих проблем, які стають на шляху досягнення сталого розвитку.

Серед тих підприємств, які здійснюють соціально відповідальне інвестування є такі прояви, як непрозорість інформаційної політики, тобто неповнотою їх звітності щодо фінансових вкладень в реалізацію соціальних програм різного типу. Існує цілий ряд об'єктивних причин, які зумовлюють небажання підприємств оприлюднювати звітність про реалізацію власних соціальних програм. До таких чинників належить можливість конфлікту інтересів інвесторів, що зацікавлені в отриманні максимального прибутку, та управлінців, які прагнуть реалізувати соціальні програми з метою підвищення стратегічної привабливості компанії. Висвітлення значних обсягів соціально відповідальних інвестицій може призвести до підвищеного інтересу податкових органів та посилення фіскального тиску на підприємство. Важливим чинником є і ризик посилення соціальної напруги у суспільстві внаслідок незадоволення малозабезпечених верств населення кращими стандартами життя працівників певних компаній. Отже, держава створила такі умови бізнесу, які скоріше заважають, ніж сприяють здійсненню соціально відповідального інвестування, тому потрібно вжити заходів, які будуть стимулювати цей процес.

Слід затвердити принципи соціальної відповідальності бізнесу, які сприятимуть подальшому розвитку щодо орієнтації вітчизняних підприємств на складання звітності соціального характеру.

На основі Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» в поєднанні із поняттям соціально відповідального бізнесу, мету ведення соціально-орієнтованого обліку і складання звітності можна сформулювати наступним чином: надання користувачам повної, неупередженої і достовірної інформації про стан та результати фінансування соціальних програм (заходів). Отже, постає проблема щодо формування облікової інформації про соціально відповідальне інвестування та його відображення у відповідній звітності. Ця проблема загострюється вимогами сьогодення, пов'язана з подальшим орієнтуванням системи національного обліку та звітності на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку й Міжнародні стандарти фінансової звітності, а також трансформаційними процесами фінансових звітів.

Пропонуємо розуміти під об'єктами бухгалтерського обліку соціально відповідального інвестування витрати, які необхідні для його здійснення. Таким чином, проблеми соціально відповідального інвестування вирішуються шляхом понесення відповідних витрат, які потрібно відображати в обліку і звітності компанії, що ці витрати понесли.

Тобто, впровадження соціальних заходів відповідною компанією повинно привести до підвищення економічних показників її діяльності. Отже, виникає необхідність одночасно з витратами на соціально відповідальні інвестиції відображати в системі обліку і звітності економічні вигоди, які компанія очікує отримати внаслідок їх впровадження.

Міркування сучасних фахівців щодо існування зв'язку між соціальними заходами та пов'язаними з ними економічними вигодами також неоднозначні (рис. 1). Як бачимо, думки та досвід вітчизняної та зарубіжної науки і практики щодо існування взаємозв'язку між соціальною відповідальністю і фінансовими результатами компаній свідчать про наявність трьох підходів щодо уявлення типу цього зв'язку.

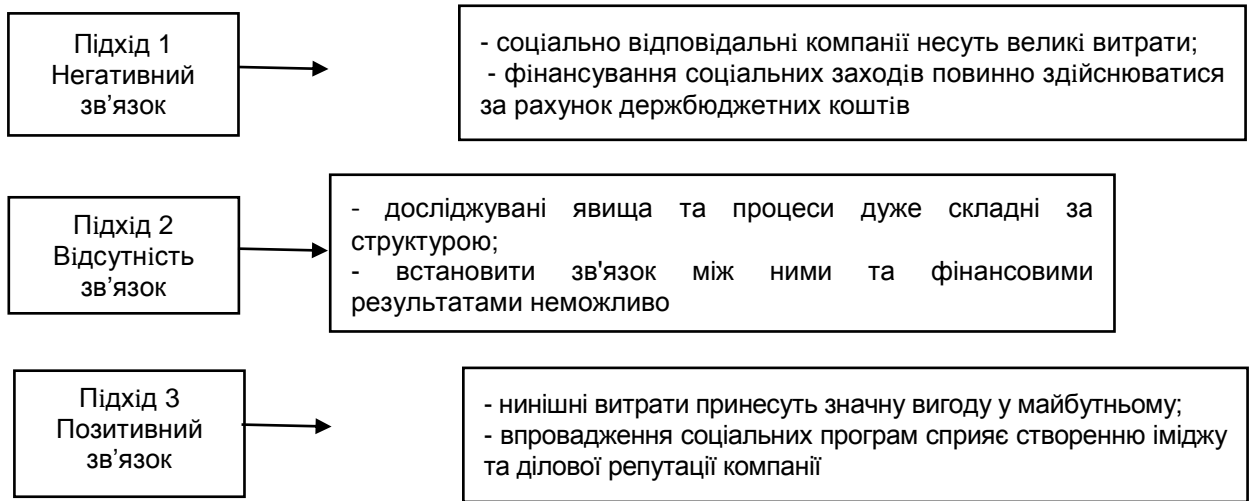

Рис. 1. Зміст підходів щодо визначення зв'язку між соціальною відповідальністю бізнесу та фінансовими результатами компанії

Отже, соціально відповідальне інвестування не передбачає отримання додаткового прибутку, однак його здійснення приводить до певного бізнес-ефекту, сутність якого пов'язана більше з діловою репутацією компанії. Тому, економічні вигоди внаслідок соціально відповідального інвестування, відобразити в обліку під час їх реалізації неможливо. Більш того, навіть володіючи інформацією про величину пов'язаних з ними витрат, визначити точний розмір доходу внаслідок саме соціальних дій, представляється дуже сумнівним, а сформувати фінансовий результат від цієї діяльності взагалі можливо лише теоретично. Тому, визначати об'єкти бухгалтерського обліку при соціально орієнтованому бізнесі, пропонуємо наступним чином – поділом на витрати і економічні вигоди, при цьому витрати представлені постійними та епізодичними.

Україні також відомий досвід формування корпоративного соціального звіту, в якому комплексно відображаються результати та показники діяльності компанії у галузі соціальної відповідальності та стійкого розвитку. І хоча вітчизняні компанії склали подібний звіт з урахуванням вимог існуючої нормативної бази, їх формат все ж таки має довільний вигляд, що не дозволяє зацікавленим користувачам такої інформації об'єктивно порівнювати результати соціальної діяльності та ефективно управляти процесом соціалізації бізнесу на користь суспільства у рамках держави. Отже, виникає потреба розробки відповідної теорії, методології бухгалтерського обліку та методики формування соціальної звітності з урахуванням національних особливостей економіки України. Це масштабна проблема, вирішення якої потребує зусиль не лише з боку підприємств, а й з боку держави та суспільства в цілому.